

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 8t hasábo garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. belyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (Király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Vollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent

Nyiteltéri cikkek:

sora után 20 kr. előleg beiktatása mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

A foederalisták s a mi baljaink.

Szabadka, aug. 31. 1871.

A hazai középbalok és szélsőbalok megkísérelt fusioja és a lajhántuli pártok confusioja, ugy-látszik, egy saisonba esvén, ugyanegy tekintet alá vehetők: mert amazok úgy mint emberek czélja zavaros, vagy legalább is oly betegségben szenvednek az emlitettek, melyet orvosai sem ismernek fel.

Hohenwarthról legalább azt hisszük: aligha ismeri patienisei betegségének orvosságát; de a mi bal és szélsőbal vezérferfiainkról is föltesszük, hogy aligha tudják: hova vezetik pártfeleiket; mert olyasmit hangoztatnak: mintha nem ismernék a haza bajait, s nem, ennek orvosságát, hogy szüntelen e régi ellenzéki jelszót kiáltják: „tűz van a szomszédban.“

E tűz meg van az igaz, de hála Istennek! ez már nem csaphat át hozzánk, ha csak magunk nem hozzuk azt át **ellenzékünk magatartása s ennek folytán: a deákpárti többség eljátszása miatt:**

vagy is: hahogy a 67-ki kiegyezés föltételeit becsületesen megtartjuk — s ezt saját jól fel-fogott érdekünk is parancsolja — akkor nincs oka a szomszédnak belénk kötni, de nekünk sincs okunk az ő dolgaiba avatkozni, s így ment meg bennünket a dualismus, melyet ellenségeink s a mi ellenzékünk könnyen foederalismussá is átváltoztat-hatnának.

A foederalismus — mint tudjuk — a lajhántuli pártok vesszőparipája, sőt bizonyos tekintetben azon német fractióé is, mely részint a kormányon ülve, részint azon kívül is, a foederalismus segítségével mind Lajthántul, mind Lajtháninnen megosztván az erőket, a dualismust légberöpitve az egykori birodalmi egység husos fazekaira áhitozik.

A foederalismus tehát nemcsak jelszó a nem-német táborban, de hus és vér a német táborban is azok előtt, kik még nem feledték el a husos fazekakat, s hinni szeretik, miként a porosz-német egység megalakításával: a németek uralma az osztrák-magyar birodalomban is újlag megállapítható.

Hogy Beust és Bismarck is gondolhatnak ilyesmire, sőt hogy részben a katonai reactio s az ezzel egyértelműen működő egykori német centralizáló párt is hason gondolatokat táplálhat, azon nem csodálkozunk; de, hogy eme gondolatok táplálásához a mi ellenzékünk is, felállított negatív programjával a maga részéről szintén hozzájárul, ezt valóban csak úgy érthetjük meg, ha analýzáljuk kíváncsiainkat, melyek létesítések esetében: a foederalismus, s ezzel a német egység malmára hajtának a vizet.

Ugyan is, mint fölebb érintők: a foederalismus az osztrák-magyar birodalmi erők megosztását jelenti.

TÁRCZA.

Róma festészeti remekei.

(A „Római út“ stb. című műből.)

A festészeti remekiek közül Rafael transfigurációja a vatikáni képtár második emeletében az első kép, mely a belepónekek szemébe tűnik, „Ur színe változása a Táboron“, Rafael utolsó és legremekesebb műve, melyet harminczhét éves korában 1520-ban a művészet örök vesztésére bekövetkezett halála után tanítványai befektették és barátai a vesztés nagyságának megmutatása végett gyászraavatalára tettek. E remek művet Rafael Medici Gyula bibornok megrendelése következtében tervezte és készítette. A bibornok, később VII. Kelemen pápa csak a Megváltót akarta birni, körülvéve sz. István és sz. Lőrincz vértanúktól, hogy azzal a S. Pietro in Montorio egyházat díszítse. Rafael a megrendelésnek nemcsak eleget tett, hanem egyszersmind oly művet alkotott, mely az egész világon a legbámulatosabb és az ujkori művészet utóérhetetlen remeke. A szent evangéliumban szent Máténál a tizenhetedik részben olvasván Krisztus urunk színe változásának és a gonosz lélektől megszálott ifjúnak történetét, e kéttől, melyek között a legelősebb exagetai szem is alig vett némi összefüggést észre, lángszelleme egy pillanat alatt egy képpé olvasztotta s úgy, a mint történt és a mint az ő gondolatában ismétlődött, a világ örök bámulatának tárgyává alakította. Krisztus urunk három tanítványával a Tábor hegyére fölmege s a levegőbe fölemelkedvén megdicsőül. Mózes és Ilyés dicsőségének fénysugaraiban megjelennek és kétféle mellett lebegnek; a dicsőség hatalma előtt a három tanítvány a földre borul és a vakító fénysugarak elől eltakarja szemét, Péter azonban meg nem állja, hogy az Ur-ra ne vesse bámuló tekintetét. A hegy alatt egészen más jelenet tűnik föl, a szerencsétlen szülők a néptől körülvéve hozzák nyomorult fiukat, s leányukat és a részvevő néppek együtt esdökelnék az apostolok

Mi következnek tehát: a lajhántuli foederalismus megállapításával?

A foederalisták segítségével: a lajháninnen foederalismusra hajlandó néptöredékek — a szerbek, románok, a határőrség s végre Horváthország megnyerése, s ezek által — **réstörés** a magyar állam constitúciója, állaga átalakítására, s esetleg **egy közös birodalmi gyűlésbe való telerésre is**, a midőn aztán abban a foederalisták vinnék a főszót, vagy inkább ezek nevében a német reactio, s azután végre — Bismarck.

Nemde szép terv ez az illetőktől? hanem csak egy hibája van: hogy a számítás gazda nélküli — mert először a magyarok, s azután a dynastia érdekét számításon kívül hagyja.

A magyarság, ha pártokra is van szakgatva: nem lehet oly vak, hogy ily czélokot elmozdítson.

A dynastia pedig: 300 éves elhibázott politikája gyümölcsét aratta Königrátnél, melyet olaszországi birtokainak elvesztésével vásárolt meg; hogy akarhatná tehát észszerűleg a régi politikát újból folytatni?

Hogy Magyarországot is egy kártyára tegye fel?

Ily vabanque játékhoz sem a magyarság, sem a dynastia nem fog segédkezni nyújtani, s kik erre alapítják számításait, vajmi csufosan fognak megcsalatozni, midőn ütni fog az óra, mely a dualismus s foederalismus életképesége fölött határozand.

Mert a dualizmusnak a két államtömb közt historiai jogosultsága van; a foederalizmusnak ellenben? legfőbb ezen államok keretében, s ezek tartományai szerint.

Tehát a népek foederalizmusának nincs értelme e két tömb határai közt, s kik ezzel izgatnak, sőt fenyegetnek: az állam létokát tagadják; tehát az állam érdekében — **megsemmisítendő.**

Mit érdemelnek tehát hazai baljaink, kik a kiegyezés szükségét tagadván, — vagy olyanszerűséget ismernék csak el, milyenkép az, csak az ő agyaikban létezhetik, mert az, nem kétoldalú — hanem csak **egyoldalú érdek-kielégítés** alap-szik — a personál uniót emlegetik szüntelen, s a közös ügyeket s közös hadsereget, vagy a delegációkat perborreskálják, mint külön állami élet elbirására a magyarságot képesnek hiszik?

Ép azt, mit a csehek s lengyelek érdemelnek Ausztria ellenében állítva, mely nélkül amazok külön államiságukat egy napig sem tarthatnák fenn; valamint hogy mi is az oszták monarchia nélkül nem játszhatnánk azon nagyhatalmi szerepet, melyet az egyesült osztrák-magyar monarchia együttesen hivatva van játszani.

Félre tehát a **gyermekes** nagyiratökrövéseket! legyünk azokká, a mikké lehetünk: legyünk szövetséges magyar-osztrák birodalom, s e szövetség meghozza majd erőnk s a világ becsülését, s később azon állást is, mely a magyarnak költőileg meg volt jövedőve: „hogy a magyart a fél-

előtt, hogy segítsenek a szerencsétlen gyermeknek. Az apostolokban kész a jó akarat; de segíteni semmi képen sem tudnak. E két jelenet, tudniillik a hegy alatt és a hegy fölött magán a képen semmi összefüggésben sincs; mert a hegy alatt állók mit sem tudnak arról, mi ott történik; azonban mégis egyik jelenet a másik nélkül nem egész, mint kitűnik, ha az egyiket elföldjük, míg a másikat szemléljük. Itt tehát a szemlélő a legnagyobb ellentétben és egyszersmind a legszebb összhangzatban egymás fölé állítja látja, mint Molitor mondja, a mennyi boldogságot és a földi nyomort. Alant a szerencsétlen ifjú csak más segítségével tudja előbbre rakni idomtalanul befordult lábait, egyik karját görösös merevséggel fölemeli, a másikat meg leboacsátja és rezgő ujjait szétterjeszt, zilált hajzatu fejét föl tartja, sápadt arcán és boros homlokán az iszonyu kínok torzolódnak és fölnyitott szájából mintha hallanád a rémületes nyögéseket és jajkiáltásokat, melyeket a rettenetes betegség s ennél is borzasztóbb gonosz lélek belőle kisajítottak. Ez alak egyike azon keveseknek, melyeket Rafael szép lelke az alvilágból fölszínre hozott s ennek is minden iszonyu kinézése mellett mérsékelt kiemelése mutatja, hogy ő távol állott azoktól, kik az önalkotta szörnyetegekben gyönyörködnek. Melléje természetiven és teljes érzéssel alkalmazta a családtagokat, a nővért, ki kezével szerencsétlen testvére mutatóján térdén állva segítségért esdökelt; az apát, ki hogy apai fájdalommal annál élénkebben kifejezhesse, nyomorult gyermekét mutatja; és az anyát, ki ismét térdre bocsátkozva könyörög, hogy fián segítse. Ezeket követi a nép, némelyik elémül, mások részvétellel közelednek, ismét mások nemcsak szájjal, hanem fölemelt kezeikkel is tolmácsolják a szerencsétlen családnak kínait és mintegy ki akarják erőszakolni az apostolok segélyét.

A kilenc apostol nem tudja, hová legyen. Egyik kérdezősködik a másik rémüléssel szemlél a szerencsétlent, a harmadiknak esze meg áll, a negyedik zavartan értesíti tudakozódó társát a szorult helyzetéről. Értekeződnék, a szent írásban fürkésznek, sehol utat, módot

világ uralja“, ezt nem anyagilag, de szellemileg értvén a költő szavaiból, mely állásra eszélyes politikával még el is juthatunk. **Antunovits József.**

Törvényhatósági szabályrendelet,

az udvarhelyszéki tisztikar, a segéd-, kezelő- és szolgaszemélyzet létszámáról, hatásköréről, a munka elosztásáról, a fizetések mennyiségéről és a napi-díjak fokozatáról.

(Folytatás.)

109. § A dullóknál a 1853-tól 1864-ig kiadott orsz. kormánylapoknak egy-egy teljes példánya hivatalos használatra végett összeállítandó levén, azok megszerzésének módzatai iránt a dullók előterjesztése alapján az alkirálybíró fog intézkedni. Az alkirálybíró intézkedik továbbá, hogy az 1865-en innen keletkezett országos törvények és az 1861-en innen kiadott jogérvényes szabály- és miniszeri rendeletek a járásaikba kebeleztet községek költségén a dullói irodák részére megszereztesse. Végül a dullók kötelesek ezekről s a járási tisztviselőket illető további, hozzájuk az alkirálybíró által esetről-esetre megküldendő szabályrendeletek- és utasításokról az ügykezelés könnyítése érdekében elküldött betűsorozatos jegyzéket szerkeszteni s azt pontosan vezetni.

110. § A járási dullók mellé teendőik könnyebb teljesíthetése szempontjából a törvényhatóság költségén egy irnok és egy lovaslegény adatik, kinek jogait és kötelességeit az alkirálybírónak bemutatandó szabályrendeletekkel magok a dullók állapítják meg.

Q) Alorvosok. 111. §. Az alorvosok járásaikban a közegészségügyet felügyelik, e célból azokat évenként legalább háromszor beutazzák, s az eredményről a főorvosnak községek szerint elküldött részletes jelentéseket tesznek.

112. §. Az alkirálybíró rendeletére és a dullók felszólítására hullák találása s más a közegészségügyet érdeklő esetekben kiszállnak a helyszínre, szemlét eszközölnek és szakvéleményt adnak. A fennálló szabályok szerint teljesítik a himlőoltási kötelességeket. Járásaik közegészségügyi viszonyairól a kiadandó mintázatok szerint félévenként statisztikai kimutatásokat állítanak össze s azokat a főorvoshoz beterjesztik.

113. §. A járási alorvosok munkaerőnek beosztását a létező viszonyokrai tekintettel az alkirálybíró határozza meg.

114. §. A Sz.-Udvarhelyt lakó alorvos a főorvosnak a kórház és a közgazgatási fogház körüli teendőiben segédkezik, s azt távolléte vagy akadályoztatása esetében helyettesíti.

R) Állatorvosok. 115. §. Az állatorvosok járásaikban az állat-egészségügyet felügyelik; e célból azokat évenként legalább kétszer beutazzák s az eredményről az alkirálybírónak jelentést tesznek.

116. §. Az alkirálybíró rendeletére vagy a járási dullók felszólítására ragályok és járványok s más az egészségügyet érdeklő esetekben kiszállnak a helyszínre, szemlét eszközölnek, szakvéleményi adnak, foganatba

a segélyre nem találván az esedékl szülöket a Megváltóhoz utasítják, ki nincs közöttük, épen most elment, a hegyen van, nem jön s nélküle semmiképen sem segíthetnek. Ez ismét oly csoport, melyben a részvétel, zavar, megütközés, fölindulás, jó szándék, tehetetlenség s a lélek mindazon érzelmei, melyeket az emberi erők elégtelenségének érzete kelt, a leghivebb színekkel vannak ecsetelve.

Azonban a nyomorban kinlódó emberek iránt a természet érzékeny. A Táborhegy oldalai vidor zöld színben mosolyganak s a viruló füvek között és a fák lombos árnyai alatt egy-egy virágszál is megjelen. Még a szellők is eltűntek, minden csendes a hegy tetején, mely a boldogság színterévé változott; a föllegek is csak azért tartják meg árnykait, hogy még most a mennyi boldogság fénysugaraival tovább terjedését megakadályozzák. Az Ur színe változását előállítani képzeletnek soha sem lehet, minthogy az evangelium is csak annyit tartalmaz: „transfiguratus est et resplenduit facies eius sicut sol; vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix, — átváltozott és ragyogott az ő arca mint a nap és ruhái fehérek lettek mint a hó.“ A történet csak ennyit mond, ennyiből pedig hiú képét előállítani a természetfölötti jelenetnek lehetetlen. S mégis Rafael itt a természetfölötti oly hatatosan körvonaloza, mint más senki soha. Nem tündöklő és fénysugaraktól ragyogó alakot jelenített, mint tán sokan várnák; hisz akkor minden árnyalás s eké minden alak lehetetlenné válnék; hanem e helyett Krisztus urunkat a levegőben fölemelkedve és mintegy lebegve tüntette föl, mi teljesen megfelel a természetfölötti fogalmának. S nem is akarta őt úgy előállítani, mint hatalmas urat, ki az ő és új szövetség törvényhozója, prófétái és apostolai isteni fölényt gyakorol; mert ez esetben szigorú következőleg nem megnyerő és vonzó alakban kellett volna a Megváltót előtűntetni, míg azonban az Ur Rafael ecsete után a földön most az egyedüli, tehát teljesen boldog pillanatot élvezvén tökéletes gyönyör és ez által sokkal fonságesebb, mint ha bár teremő hatalmát mutatná. Ő az, Krisztus, a megdicsőült, ellen-

veszik ez előirt orvos-rendőri szabályokat s az állapotról az alkirálybíróhoz illetőleg adallókhoz előterjesztést tesznek.

117. §. Járásaik állat-egészségügyi viszonyairól a kiadandó mintázatok szerint statisztikai kimutatásokat szerkesztenek s azokat a törvényhatósági főorvoshoz beszolgáltatják.

118. §. Az állatorvosok egyike Sz.-Udvarhely tartózkodási helyével a sz.-udvarhelyi, homoródi és bar-doczi, a másik pedig Sz.-Keresztur tartózkodási helyével a sz.-kereszturi, etédi és parajdi járáásokban teljesíti az állatorvosi teendőket.

119. §. Az állatorvosok részére a fennebb elősorolt köteleességek kivül a Sz.-Udvarhelyt lakó állatorvos az alkirálybíró kívánatára minden szakköréhez tartozó tárgyban véleményadásra köteleztetik.

S) Irnokok s lovaslegények. 120. §. A dullói irnokok s lovaslegények jogai s kötelességei a járási dullók által kiadandó rendeletek által fognak szabályoztatni. (Folyt. köv.)

A svájci Internationale programja.

A svajci nemzetközi munkásegylet tagjai közelebb közgyűlést szándékoznak tartani s ez alkalomból egy programot tettek közé, mely sokban megegyez a Dresdában nem rég megjelent hasonló manifestummal s melynek szövege a következő:

1) A svajci social-demokrata párt czélul tűzi ki maga elé a munkás nép érdekeinek biztosítását és minden tekintetben való kielégését. Meg van győződve továbbá, hogy a munkásosztály felszabadítása egyedül maga a munkásosztály által érhető el.

2) A munkásosztály felszabadításáért meginduló küzdelmek nem oda fognak czélozni, hogy kiváltságokat erőszakoljanak ki egy osztály számára, de igenis czéljuk lesz a jogok és kötelességek egyenlőségének és minden osztályuralom elnyomásának kivívása.

3) A munkás függése a tőkepénzestől economiai tekintetben bármely gondolható alakban a rabslolaság alapját veti meg, minél fogva a socialdemokrata párt czéljául tűzi ki oda vinni a dolgot, hogy a termelés jelen elnyomásai rendszerének (díjazási rendszer) leszer-tása mellett a munkás kapja meg munkájának egész jövedelmét.

4) A munkásosztályok economiai felszabadításának első és mulhatlan feltétele a politikai szabadság. Ehez képest a socialis kérdés elválaszthatlanul összeforr a politikai kérdéssel; amannak megoldása emeztől függ és csak demokratikus államban lehetséges.

5) Tekintve, hogy a munkásosztályok politikai és economiai felszabadítása csak oly képen lehetséges, ha ezek egységes terv szerit folytatják a küzdelmet, a svajci social-demokrata párt egységes szervezetet szándékozik kebelében életbe léptetni, mindamellott megengedvén minden egyesnek, hogy magán befolyást a kommunitás javára érvényre emelhesse.

tétben lehulló fénysugaraktól elnyomott és ar alant nyomorgó szegény emberekkel. Ruháival az égi szellők játszadoznak, karjait fölfelé hajtva kitarja, hajszálaira mennyei ragyogó színek ömlenek el, arca fehér; mint az ártatlanság és nyugalom, szép nagy szemek az égbe fordultak és az istenség színéről színre látásában gyönyörködnek. Mellette két fölül Mózes és Ilyés, az ő szövetség két legnagyobb férfja és a szent hagyományban megdicsőített s így a természetfölötti világba tartozó alakok hasonlóképen élvezik annak boldogságát, kit ők hirdettek és vártak. E szerint tehát őket is főnebb kellett emelni a föld színéről; de mert kisebbek, lentebb lengenek s mert nem önjerejükből léptek át a természetes határokat, Krisztus urunk isteni erejétől föntartva és mintegy isteni delejesség által vonzatva felébe lebegnek. Alattok pedig a három kiválasztott apostol megrendülve földre borul, egész valójokat bámulat fogja el, kezeikkel árnyat vetnek szemükre, melyek még a mennyi fényt nem bírják el s csak a boldogság közel létének érzése nyitja ki az egyiknek szemét, hogy különben is ismert heveségénél fogva fölpillantani merészelen és ajkai önkénytelenül hangzottassák: Uram jó nekünk itt lennünk, ha akarod, készítsünk három sátrat, nekünk egyet, Mózesnek egyet és Ilyésnek is egyet“. Ugy látszik e jelenetek értelmét föl fogni senki sem tudta és Isten azért teremtette Rafaelt, hogy ecsetjével megmagyarázza és azután rögtön meghaljon; mert ennyi elég a dicsőségből egy embernek a földön; senki sem látja tudniillik az Ur dicsőségét és él tovább.“

E részletek tanúsítják szerző felfogását a világ legnevezetesebb műremekeiről, valamint élénk irmodorát is, melylyel azokat mintegy az olvasó szeméi elé iparkodik állítani. S minthogy műve egyéb részletei is hasonló szorgalommal vannak kidolgozva, bátran ajánljuk a komoly olvasmányok kedvelőinek s jelesen a magasabb műveltségre törekvő ifjúságnak, mely azt bizonyára nem csekély élvezettel és haszonnal fogja tanulmányozni, annál is inkább, minthogy a műhöz van csatolva Róma térképe és nyolcz fametszetű kép, melyek a nevezetesebb ó- és ujkori épületeket mutatják.

